

**Direktīvas 2016/2102 par publiskā sektora struktūru
tīmekļvietņu un mobilo lietotņu piekļūstamību
ieviešanas Latvijas normatīvajos aktos un piemērošanas
praksē izvērtējums. Juridiskā analīze.**

Dr.iur. Kristīne Dupate

2024.gada jūnijs

Satura rādītājs

1. Direktīvas 2016/2102 tvērums	4
1.1. Materiālais tvērums	4
1.2. Personālais tvērums	5
2. Direktīvas 2016/2102 ieviešana Latvijas normatīvajos aktos	6
3. Secinājumi par Direktīvas 2016/2102 ieviešanas problēmām Latvijas normatīvajos aktos:	10
Piekļūstamības standartu ievērošana praksē	11

Ievads

Izvērtējums par Direktīvas 2016/2102 par publiskā sektora struktūru tīmekļvietņu un mobilo lietotņu piekļūstamību¹ (turpmāk – Direktīva 2016/2102) ieviešanu Latvijas normatīvajos aktos un piemērošanu praksē ir daļa no pētījuma, kurš ietver arī piekļūstamības tehnisko pārbaudi.

Piekļūstamības tehnisko pārbaudi praksē veica Rīgas Vājredzīgo un Neredzīgo biedrība “Redzi mani”, pārbaudot 15 valsts un pašvaldības iestāžu tīmekļvietnes.

Pētījuma kopējais mērķis ir izpētīt Direktīvas 2016/2102 ieviešanas Latvijā tiesiskos un praktiskos aspektus.

Lai izvērtētu Direktīvas 2016/2102 ieviešanas tiesiskos aspektus, tika analizēti Latvijas normatīvie akti attiecībā uz Direktīvas 2016/2102 materiālā un personālā tvēruma un tajā noteikto prasību tīmekļvietņu piekļūstamībai ieviešanu, kā arī oficiāli Eiropas Komisijai paziņoto ieviešo Latvijas tiesību aktu mijiedarbība ar citiem nacionālajiem normatīvajiem aktiem. Izvērtējuma sadaļai par Direktīvas 2016/2102 piemērošanu praksē izmantoti dati un secinājumi, kuri tika iegūti tehniskās piekļūstamības pārbaudes rezultātā.

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/2102 (2016. gada 26. oktobris) par publiskā sektora struktūru tīmekļvietņu un mobilo lietotņu piekļūstamību (Dokuments attiecas uz EEZ)
OV L 327, 2.12.2016., 1./15. lpp.

1. Direktīvas 2016/2102 tvērums

1.1. Materiālais tvērums

Direktīvas 2016/2102 1(1).pants noteic, ka tās mērķis ir harmonizēt noteikumus attiecībā uz publiskā sektora struktūru tīmekļvietņu un to mobilo lietotņu piekļūstamības prasībām. Attiecīgi saskaņā ar 1(2).pantu tā noteic minimālās prasības attiecībā uz publiskā sektora struktūru tīmekļvietņu (neatkarīgi no ierīces, kuru izmanto lai tām piekļūtu) un mobilo lietotņu piekļūstamību. Konkrēti, tīmekļvietnēm un mobilajām lietotnēm ir jāatbilst Direktīvas 2016/2102 4. pantā izklāstītajām prasībām par piekļūstamību.

Savukārt, Direktīvas 1(3).pants noteic, kurām tīmekļvietnēm un mobilajām lietotnēm tā nav piemērojama. Attiecīgi Direktīva 2016/2102 nav attiecināma uz:

- tīmekļvietnēm un mobilajām lietotnēm, kuras ir valsts raidsabiedrību un to meitas uzņēmumu rīcībā, un citu struktūru vai to meitas uzņēmumu rīcībā, kas sniedz valsts apraides publisko pakalpojumu;

- NVO tīmekļvietnēm un mobilajām lietotnēm, kas nesniedz sabiedrībai svarīgus pakalpojumus vai tādus pakalpojumus, kas tieši risina personu ar invaliditāti vajadzības vai paredzēti tām.

Tāpat saskaņā ar Direktīvas 2016/2102 1(4).pantu tā nav piemērojama sekojošu tīmekļvietņu un to mobilo lietotņu saturam:

- biroja datņu formātiem, kas publicēti pirms 2018. gada 23. septembra, ja vien šāds saturs nav vajadzīgs aktīviem administratīviem procesiem, kas saistīti ar attiecīgo publiskā sektora struktūru veiktiem uzdevumiem;

- iepriekš ierakstītiem laikkarīgiem mediju darbiem, kas publicēti pirms 2020. gada 23. septembra;

- tiešraides laikkarīgiem mediju darbiem;

- tiešsaistes kartes un kartogrāfijas pakalpojumiem, ja vien būtiska informācija tiek sniegta piekļūstamā digitālā formā kartēm, kas paredzētas navigācijai;

- trešo personu saturu, kuru attiecīgās publiskā sektora struktūras nedz finansē, nedz izstrādā, nedz kontrolē;

- kultūras mantojuma kolekciju priekšmetu reprodukcijām, kuras nevar darīt pilnībā piekļūstamas tāpēc, ka pastāv:

- i) piekļūstamības prasību nesavietojamība vai nu ar attiecīgā priekšmeta saglabāšanu, vai ar reprodukcijas autentiskumu (piem., kontrasts); vai

ii) nav pieejami automatizēti un izmaksu ziņā lietderīgi risinājumi, kas viegli iegūtu tekstu no manuskriptiem vai citiem mantojuma kolekciju priekšmetiem un pārveidotu saturā, kurš savietojams ar piekļūstamības prasībām;

- ārtīkliem un iekštīkliem, tas ir, tikai slēgtai cilvēku grupai, nevis sabiedrībai kopumā, pieejamu vietņu saturs, kurš publicēts pirms 2019. gada 23. septembra, līdz šādas tīmekļvietnes tiek būtiski pārveidotas;

- tādu tīmekļvietņu un mobilo lietotņu saturam, kas kvalificējas kā arhīvi, proti, tajās ir tikai tāds saturs, kas nav vajadzīgs aktīviem administratīviem procesiem un kas netiek atjaunināts vai rediģēts pēc 2019. gada 23. septembra.

1.2. Personālais tvērums

Direktīva 2016/2102 noteic piekļūstamības standartus “publiskā sektora struktūru” tīmekļvietnēm un mobilajām lietotnēm. Direktīvas 2016/2102 3(1).pants definē terminu “publiskā sektora struktūra” kā:

1) valsts, reģionālā vai vietējā līmeņa pārvaldes iestādes;

2) publisko tiesību subjektus, kā definēts Direktīvas 2014/24/ES² 2(1)(4).pantā:

“publisko tiesību subjekti” ir struktūras, kurām piemīt visi turpmāk minētie raksturlielumi:

a) tās ir nodibinātas ar konkrētu mērķi apmierināt vispārējas vajadzības, kurām nav rūpnieciska vai komerciāla rakstura;

b) tām ir juridiskas personas statuss; un

c) tās to lielākajā daļā finansē valsts, reģionālās vai vietējās iestādes vai citi publisko tiesību subjekti; vai to pārvaldību uzrauga minētās iestādes vai subjekti; vai to vadībā, valdē vai uzraudzības padomē vairāk nekā pusi locekļu ieceļ valsts, reģionālās vai vietējās iestādes vai citi publisko tiesību subjekti;

3) apvienības, ko izveidojusi viena vai vairākas šādas iestādes;

4) viens vai vairāki šādi publisko tiesību subjekti, ja šīs apvienības ir nodibinātas ar konkrētu mērķi apmierināt vispārējas vajadzības, kurām nav rūpnieciska vai komerciāla rakstura.

² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/24/ES (2014. gada 26. februāris) par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK Dokuments attiecas uz EEZ

2. Direktīvas 2016/2102 ieviešana Latvijas normatīvajos aktos

Direktīva 2016/2102 Latvijā ir ieviesta ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 445 “Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā” (turpmāk – Noteikumi Nr.455).³ Noteikumi Nr.455 izdoti saskaņā ar Informācijas atklātības likuma 10. panta 2.² un sesto daļu.

Tāpat pie Latvijas tiesību aktiem, kuri attiecas uz Direktīvā 2016/2102 noteikto tiesību un pienākumu ieviešanu norādīts Administratīvā procesa likums⁴ un Iesniegumu likums⁵ ar norādi, ka šie normatīvie akti jau nosaka Direktīvā 2016/2102 paredzēto, tādēļ specifiski Direktīvas 2016/2102 ieviešanas pasākumi nav nepieciešami.⁶

Attiecībā uz Direktīvā 2016/2102 noteikto tiesību un pienākumu kvalitatīvo ieviešanu ir jānorāda, ka Direktīva 2016/2102 ir ieviesta attiecībā uz personālo tvērumu, jo Noteikumu Nr.445 2.punkts būtībā kopē Direktīvas 2016/2102 3(1).pantā noteikto “publiskā sektora struktūras” definīciju.

Noteikumu Nr.445 2.punkts noteic:

“2. Šo noteikumu IV nodaļā minētās prasības, ciktāl tās neuzliek nesamērīgu slogu, attiecas uz tiešās pārvaldes iestādēm, pašvaldībām un tiešās pārvaldes iestāžu un pašvaldību padotībā esošajām institūcijām, uz biedrībām un nodibinājumiem, kas īsteno valsts pārvaldes funkcijas un uzdevumus, kā arī uz tādām privāto tiesību juridiskajām personām, kuras atbilst visiem šādiem kritērijiem:

- 2.1. ir nodibinātas vai darbojas, lai apmierinātu sabiedrības vajadzības, kas nav komerciāla vai rūpnieciska rakstura;
- 2.2. atrodas publiskas personas vai tās institūcijas padotībā vai izšķirošā ietekmē vai šiem kritērijiem atbilstošas privāto tiesību juridiskās personas izšķirošā ietekmē (šī ietekme izpaužas kā balsttiesību vairākums pārraudzības institūcijas vai izpildinstitūcijas locekļu ievēlēšanā vai vadības iecelšanā) vai šīs privāto tiesību juridiskās personas darbību vairāk nekā par 50 % finansē publiska persona, tās institūcija vai cita šiem kritērijiem atbilstoša privāto tiesību juridiskā persona.”

Šeit svarīgi norādīt, ka Direktīvas 2016/2102 3(1).pantā noteikto “publiskā sektora struktūras” definīcija ir krietni plašāka, nekā Valsts pārvaldes iekārtas likumā, kas definē valsts pārvaldes

³ Latvijas Vēstnesis Nr.136, 17.07.2020.

⁴ Latvijas Vēstnesis Nr.164, 14.11.2001.

⁵ Latvijas Vēstnesis Nr.164, 11.10.2007.

⁶ [Skatīt oficiālo ES tiesību aktu datu bāzi EUR-LEX](#)

ietvaru Latvijā. Saskaņā ar Augstākās tiesas⁷ sniegto interpretāciju un tiesību zinātnieku viedokļiem,⁸ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.pants “nav attiecināms uz valsts izveidotām (dibinātām) kapitālsabiedrībām”, savukārt Direktīva 2016/2102 tās ietver jēdzienā “publiskā sektora struktūras”. Līdz ar to Direktīvas 2016/2102 3(1).pantā noteiktais “publiskā sektora struktūras” jēdziens ietver arī, piemēram, valsts sabiedrību ar ierobežotu atbildību “Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca”, tai pat laikā šī ārstniecības iestāde neietilpst Valsts pārvaldes iekārtas likuma tvērumā.

Bez minētā ir jāvērs uzmanība uz faktu, ka Informācijas atklātības likuma,⁹ uz kura pamata izdoti Noteikumi Nr.445, 2(3¹).pants nosaka šaurāku publisku personu kontrolētu kapitālsabiedrību loku, uz kurām minētais likums attiecas, nekā to publiski kontrolētu kapitālsabiedrību loku, uz kurām attiecas Direktīvas 2016/2102 un Noteikumi Nr.445. Proti, Informācijas atklātības likums attiecas tikai uz konkrēta sektora publisku personu kontrolētām kapitālsabiedrībām, kamēr Direktīva 2016/2102 attiecas uz visām publiski kontrolētām kapitālsabiedrībām.¹⁰ Šāda atšķirīga “publiskā sektora struktūras” definēšana formāli savstarpēji saistītos tiesību aktos var radīt problēmas Direktīvas 2016/2102 efektīvā piemērošanā, proti, “publiskā sektora struktūras”, kurām Direktīvas 2016/2102 uzliek pienākumu nodrošināt piekļūstamību, var par to nezināt.

Attiecībā uz materiālo tvērumu Noteikumi Nr.445 ievieš tikai divus no kopumā Direktīvas 2016/2102 1(3). un 1(4).pantā noteiktajiem izņēmumiem – gadījumiem, kuros Direktīva nav piemērojama attiecībā tīmekļvietņu un mobilo lietotņu saturu. Noteikumu Nr.445 23.punkts ievieš tikai Direktīvas 2016/2102 1(4)(d)¹¹. un 1(4)(f).¹²pantā noteiktos izņēmumus. Līdz ar to nav skaidrs, vai Latvija apzināti nav ieviesusi pārējos izņēmumus, tādejādi atstājot plašāku personu un gadījumu loku, uz kuriem attiecas Direktīvas 2016/2102 prasības, vai arī tas liecina par Direktīvas 2016/2102 nepilnīgu ieviešanu.

⁷ Skatīt Augstākās tiesas Senāta spriedumu lietā [Nr.SPC-46/2013](#).

⁸ J.Briede, E.Danovskis, [Publisko tiesību subjektu civiltiesiskais statuss, Jurista Vārds Nr.7\(706\)](#), 14.02.2012.

⁹ Latvijas Vēstnesis Nr.334/335, 06.11.1998.

¹⁰ Skatīt arī Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumu, Latvija Vēstnesis Nr.216, 30.10.2014.

¹¹ Tiešsaistes kartes un kartogrāfijas pakalpojumi, ja vien būtiska informācija tiek sniegta piekļūstamā digitālā formā kartēm, kas paredzētas navigācijai.

¹² Kultūras mantojuma kolekciju priekšmetu reprodukcijas, kuras nevar darīt pilnībā piekļūstamas tāpēc, ka pastāv: i) piekļūstamības prasību nesavietojamība vai nu ar attiecīgā priekšmeta saglabāšanu, vai ar reprodukcijas autentiskumu (piem., kontrasts); vai ii) nav pieejami automatizēti un izmaksu ziņā lietderīgi risinājumi, kas viegli iegūtu tekstu no manuskriptiem vai citiem mantojuma kolekciju priekšmetiem un pārveidotu saturā, kurš savietojams ar piekļūstamības prasībām.

Direktīvas 2016/2102 4.pantā noteiktos piekļūstamības principus skaidri ievieš Noteikumu Nr.445 22.punkts.

Direktīvas 2016/2102 5.pants, kurš nosaka, ka iestādēm ir tiesības atkāpties no 4.pantā noteiktajiem atbilstības kritērijiem, ja tas iestādei rada nesamērīgu slogu, ir ieviests ar Noteikumu Nr.445 24.punktu. Šajā kontekstā jānorāda, ka Noteikumu 24.3.punkts pilnībā neatbilst Direktīvas 2016/2102 5(2)(b).pantā noteiktajiem sloga samērīguma izvērtēšanas kritērijiem. Noteikumu Nr.445 24.3.punkts nosaka tikai divus kritērijus samērīgum izvērtēšanai – (1) mērķgrupu ieguvumu un (2) iestādes izmaksu samērīgumu, kamēr Direktīvas 2016/2102 5(2)(b).pants nosaka, ka divi minētie kritēriji ir izvērtējami, ņemot vērā *“tīmekļvietnes vai mobilās lietotnes lietošanas biežumu un ilgumu”*.

Direktīvas 2016/2102 8.pants noteic dalībvalstu pienākumu veikt uzraudzību pār Direktīvā 2016/2102 noteikto pienākumu izpildi. Attiecīgi dalībvalstīm būtu jānodrošina visu to personu (*“publiskā sektora struktūra”*) tīmekļvietņu un mobilo lietotņu atbilstību piekļūstamības kritērijiem, kuras ir noteiktas attiecīgi Direktīvas 2016/2102 3(1).pantā un Noteikumu Nr.445 2.punktā. Savukārt no Noteikumu Nr.445 VII nodaļas izriet, ka uzraudzības mehānisms ir izveidots tikai attiecībā uz valsts un pašvaldības iestāžu tīmekļvietņu vienoto platformu, kura neaptver visas *“publiskā sektora struktūras”* (turpmāk – Platforma).

Direktīvas 2016/2102 7(1)(b).pants noteic pienākumu piekļūstamības paziņojumā ietvert atsauksmju mehānisma aprakstu un saiti uz šo mehānismu. Noteikumi Nr.445 2.pielikums noteic piekļūstamības paziņojuma saturu, t.sk., attiecībā uz atsauksmēm un saziņai, kas to nodrošina. Līdz ar to Noteikumi Nr.445 skaidri noteic *“publiskā sektora struktūras”* pienākumus, kuri izriet no Direktīvas 2016/2102 7(1)(b).panta. Tai pat laikā ir diskutējams jautājums, vai Direktīvas 2016/2102 7(1)(b).pants ir ieviests atbilstoši, raugoties no lietotāja tiesību nodrošināšanas viedokļa. Noteikumu Nr.445 9.punkts nosaka, ka *“iestāde [...] nodrošina lietotājam iespēju uzdot jautājumu, iesniegt priekšlikumu vai sūdzību vai sniegt atsauksmi”*, skaidri nenosakot, ka lietotājam ir jābūt nodrošinātai tiešai piekļuvei atsauksmju mehānismam. Noteikumu Nr.445 25.pants noteic, ka *“Iestāde nodrošina lietotāju konsultēšanu un atbalstu attiecībā uz piekļūstamību iestādes tīmekļvietnēm un mobilajām lietotnēm. Ja iestāde piekļūstamības prasības īsteno daļēji, tā nodrošina alternatīvas piekļuves iespējas tai piederošo tīmekļvietņu un mobilo lietotņu saturam”*.

Tai pat laikā nav skaidrs, kādi ir uzraudzības un tiesību aizsardzības līdzekļi gadījumos, kad iestāde šos pienākumus nepilda.

Direktīvas 2016/2102 9.pants uzliek pienākumu dalībvalstīm nodrošināt adekvātas un iedarbības izpildes procedūras piekļūstamību, lai izvairītos no sistemātiskas vēršanās tiesā,¹³ jo īpaši dalībvalstis nodrošina, ka pastāv izpildes procedūra, piemēram, iespēja sazināties ar ombudu, lai garantētu iedarbīgu rīcību ar saņemtajiem paziņojumiem vai pieprasījumiem. Dalībvalstīm ir pienākums informēt Eiropas Komisiju par šādu struktūru. Lai arī Eiropas Komisijas tīmekļvietnē ir norāde uz tiesībsargu kā atbildīgo institūciju par Direktīvas 2016/ 2102 izpildi,¹⁴ tomēr Noteikumu Nr.445 tekstā nav skaidri paredzēta šāda struktūra. Vienīgi Noteikumu Nr.445 pielikumā (piekļūstamības ziņojuma paraugā) ir norāde, ja iestāde, kas atbildīga par attiecīgās tīmekļvietnes vai mobilās lietotnes saturu, nav atbilstoši reaģējusi uz lietotāja iesniegumu vai sūdzību par tīmekļvietnes satura piekļūstamību, lietotājs var iesniegt sūdzību tiesībsargam. Šeit ir norādāms, ka gandrīz visu Platformā esošo iestāžu tīmekļvietnēs¹⁵ ir ievietota norāde uz tiesībsargu kā sūdzību mehānismu,¹⁶ savukārt citu aplūkoto un Direktīvas 2016/2102 tvērumā esošo institūciju tīmekļvietnēs šāda informācija nav. Līdz ar to ir apšaubāms, cik skaidri pieejama iedzīvotājiem ir informācija par sūdzību mehānismu.

Kopumā tiesību aizsardzības līdzekļu jautājums jeb personai pieejamie instrumenti savu tiesību nodrošināšanai raisa vislielākos jautājumus. Kā zināms ES tiesībās darbojas dalībvalstu procesuālās autonomijas princips, kas paredz, ka ES tiesībās noteikto materiālo tiesību aizsardzībai dalībvalstis nodrošina tiesību aizsardzības līdzekļus saskaņā ar nacionālajām tiesībām.¹⁷ No EUR-LEX oficiālajā vietnē publicēto nacionālo tiesību aktu, ar kuriem Latvija uzskata Direktīvas 2016/2102 prasības par ieviestām,¹⁸ uzskaitījuma izriet, ka ar atsauci uz Administratīvā procesa likumu un Iesniegumu likumu Latvijas valsts norāda uz jau eksistējošiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, kuri nodrošina Direktīvā 2016/2102 noteikto tiesību aizsardzību. Tomēr šādam apgalvojumam nevar piekrist sekojošu apsvērumu dēļ. Direktīvas 2016/2102 3(1).pants par "publiska sektora struktūrām", uz kurām tā ir attiecināma, atzīst arī privātos tiesību subjektus, kamēr Administratīvā procesa likums attiecas tikai uz *iestādēm, to struktūrvienībām vai amatpersonām, kurām ar normatīvo aktu vai*

¹³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/2102 (2016. gada 26. oktobris) par publiskā sektora struktūru tīmekļvietņu un mobilo lietotņu piekļūstamību (Dokuments attiecas uz EEZ) OV L 327, 2.12.2016., 1./15. lpp., 53.apsvērumš.

¹⁴ Eiropas Komisija. Dalībvalstu struktūras, kas atbild par [Tīmekļa piekļūstamības direktīvas uzraudzību](#).

¹⁵ Valsts un pašvaldības iestāžu tīmekļvietņu piekļūstamība. Pētījums – tehniskā analīze.

¹⁶ Piemēram, [Tieslietu ministrijas tīmekļvietne](#).

¹⁷ Piemēram, skatīt EST spriedumu lietā C-177/10, *Francisco Javier Rosado Santana pret Consejería de Justicia y Administración Pública de la Junta de Andalucía*, 87.-93.parágrāfs.

¹⁸ Skatīt oficiālo [ES tiesību aktu datu bāzi EUR-LEX](#)

publisko tiesību līgumu piešķirtas noteiktas valsts varas pilnvaras valsts pārvaldes jomā (1.pants).

Arī iesniegumu likums ir attiecināms tikai uz *iestādēm vai privātpersonām, kuras īsteno valsts pārvaldes uzdevumus (2(1).pants).* Līdz ar to gan Administratīvā procesa likuma, gan Iesniegumu likuma personālais tvērums ir šaurāks, nekā Direktīvas 2016/2102 3(1).pantā definētā “publiskā sektora struktūra”. Līdz ar to ir izveidojusies situācija, ka gadījumā, ja tīmekļvietne vai mobilā lietotne neatbilst Direktīvā 2016/2102 noteiktajiem piekļūstamības kritērijiem, bet tās turētāja statuss neietilpst Administratīvā procesa likuma un/vai Iesniegumu likuma personālajā tvērumā, lietotājam praktiski nav pieejamas tiesību aizsardzības iespējas.

Vienlaikus norādāms, lai arī tiesībsargs tiek uzskatīts par sūdzību mehānismu Direktīvas 2016/2102 izpratnē, tiesībsargs nedarbojas Administratīvā procesa likuma ietvaros.

3.Secinājumi par Direktīvas 2016/2102 ieviešanas problēmām Latvijas normatīvajos aktos:

1. Direktīvas 2016/2102 3(1).pantā noteikto “publiskā sektora struktūras” definīcija ir krietni plašāka, nekā Valsts pārvaldes iekārtas likumā, kas definē valsts pārvaldes ietvaru Latvijā.

Piemēram, valsts sabiedrību ar ierobežotu atbildību “Paula Stradiņa klīniskā universitātes slimnīca” neietilpst Valsts pārvaldes iekārtas likumā noteiktajā iestāžu lokā. Tāpat Informācijas atklātības likums,¹⁹ uz kura pamata izdoti Noteikumi Nr.445, paredz šaurāku personālo tvērumu, attiecas tikai uz konkrēta sektora publisku personu kontrolētām kapitālsabiedrībām, kamēr Direktīva 2016/2102 attiecas uz visām publiski kontrolētām kapitālsabiedrībām. Turklāt Direktīvas 2016/2102 34.apsvēruma 1.punktā aicina ES Dalībvalstis paplašināt Direktīvas tvērumu, attiecinot to uz privātpersonām, it sevišķi tām, kuras sniedz veselības aprūpes, bērnu aprūpes pakalpojumus, sociālās iekļautības un sociālā nodrošinājuma pakalpojumus.

2. Attiecībā uz materiālo tvērumu Noteikumi Nr.445 ievieš tikai divus no kopumā Direktīvas 2016/2102 1(3). un 1(4).pantā noteiktajiem izņēmumiem – gadījumiem, kuros Direktīva nav piemērojama attiecībā tīmekļvietņu un mobilo lietotņu saturu.

3. Direktīvas 2016/2102 5.pants, kurš nosaka, ka iestādēm ir tiesības atkāpties no 4.pantā noteiktajiem atbilstības kritērijiem, ja tas iestādei rada nesamērīgu slogu, ir ieviests nepilnīgi. Noteikumi Nr.445 neparedz izmantot sloga samērīguma izvērtēšanai kritēriju “*tīmekļvietnes vai mobilās lietotnes lietošanas biežumu un ilgumu*”.

¹⁹ Latvijas Vēstnesis Nr.334/335, 06.11.1998.

4. Noteikumos Nr.445 paredzētā uzraudzības sistēma neaptver visus Direktīvas 2016/2102 noteiktos subjektus, jo no Noteikumu Nr.445 VII nodaļas izriet, ka uzraudzības mehānisms ir izveidots tikai attiecībā uz valsts un pašvaldības iestāžu tīmekļvietņu vienoto platformu, kura neaptver visas “publiskā sektora struktūras”.

Turklāt Noteikumi Nr.455 skaidri nenoteic iestādi, kur iedzīvotāji var vērties savu tiesību aizsardzībai.

5. Ja tīmekļvietne vai mobilā lietotne neatbilst Direktīvā 2016/2102 noteiktajiem piekļūstamības kritērijiem, bet tās turētāja statuss neietilpst Administratīvā procesa likuma un/vai Iespējamu likuma personālajā tvērumā, lietotājam praktiski nav pieejamas tiesību aizsardzības iespējas. Lai gan lietotājam ir tiesības rakstīt sūdzību tiesībsargam, tomēr ir jāņem vērā, ka šim institūtam normatīvie akti neparedz tiesības pieņemt juridiski saistošus lēmumus.

Piekļūstamības standartu ievērošana praksē.

No pētījuma “Valsts un pašvaldības iestāžu tīmekļvietņu piekļūstamība” tehniskās analīzes izriet divi problēmjautājumi.

Pirmkārt, tehniskā analīze norāda uz tiesību aizsardzības un sankciju neefektivitāti. ES tiesībās ir noteikts ES tiesību aizsardzības efektivitāte princips, kas pieprasa, lai dalībvalstis nodrošina efektīvu tiesību aizsardzību.²⁰ Kā norādīts, uz e-pastu par piekļūstamības problēmām vispār nav atbildējuši trīs adresāti. Nav šaubu, ka juridiski šie adresāti ietilpst Noteikumu Nr.445 un Iespējamu likuma tvērumā, līdz ar to tiem bija pienākums atbildēt. Pamatojoties uz Direktīvas 2016/2102 prasībām, persona šādos gadījumos var vērsties pie tiesībsarga. Vienlaikus norādāms, ka saskaņā ar Iespējamu likuma 10.pantu nākamais solis (pēc atbildes nesaņemšanas) tiesību aizsardzībai būtu vēršanās ar pieteikumu Administratīvajā tiesā. Tā kā vēršanās tiesā prasa zināmas juridiskas zināšanas, kuras vidējam sabiedrības loceklim var nebūt, nevar uzskatīt, ka Latvija ir nodrošinājusi efektīvus tiesību aizsardzības līdzekļus Direktīvā 2016/2102 noteikto tiesību aizstāvēšanai.

Otrkārt, juridiski interesants jautājums rodas saistībā ar Rīgas valsts 1.ģimnāzijas mājas lapu. Kā konstatēts tehniskajā pētījuma daļā šai izglītības iestādei nav piešķirts finansējums tīmekļvietnes izveidei, līdz ar to tā ir izveidota un pastāv, pateicoties skolēnu iniciatīvai. Direktīvas 2016/2102 1(4)(e).pants nosaka, ka direktīva nav piemērojama tādu tīmekļvietņu saturam, kas ir trešo personu

²⁰ Piemēram, skatīt EST spriedumu lietā C-177/10, *Francisco Javier Rosado Santana pret Consejería de Justicia y Administración Pública de la Junta de Andalucía*, 88.-89.parágrāfs.

saturs, kuru attiecīgās publiskā sektora struktūras nedz finansē, nedz izstrādā, nedz kontrolē. Šo izņēmumu varētu piemērot arī Rīgas valsts 1.ģimnāzijas mājas lapas gadījumā, tomēr Latvija šo izņēmumu nav ieviesusi, līdz ar to veidojas situācija, ka iestāde, kurai nav pietiekama finansējuma un kura paļaujas uz citu personu iniciatīvu tīmekļvietnes izveidošanā un uzturēšanā, ir pilnībā atbildīga par šīs tīmekļvietnes atbilstību piekļūstamības prasībām.